

מרבֵּים העם.

על ריבוי וחגומה, דיוק וחותרה.

(1) ספר שמות פרק לו

(ה) וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר מִרְבִּים הָעָם לְהִבְיָא מִדֵּי הָעֲבֹדָה לְמַלְאכָה אֲשֶׁר צִוָּה יְדֹנֹד לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ:

(ו) וַיֵּצֵאוּ מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמִסְכָּה לֵאמֹר אִישׁ וְאִשָּׁה אֵל יַעֲשׂוּ עוֹד מַלְאכָה לְתִרְוֹמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּכְלֹא הָעָם מִהִבְיָא:

(ז) וְהַמַּלְאכָה הֵיחָדָה דָּיִם לְכָל הַמַּלְאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהוֹתֵר.

(10-11) אור החיים על שמות פרק לו פסוק ז

(ז) דים וגו' והותר הם ב' דברים הפכיים, אם דים אינו הותר, ואם הותר אינו דים, וכאן אין מקום לומר לא זו אף זו, לצד ששניהם סוג אחד ובחינה אחת, ואין דרך לעשות סוג אחד ב' סוגים כי יש בנשמע הכחשה ועוד לא היה צריך לומר דים, אלא והמלאכה היתה הותר לכל המלאכה ועוד כל הכתוב מיותר שהרי אמר למעלה (פסוק ה) מרבֵּים העם להביא מדי העבודה למלאכה, ופשיטא שלא אמרו כן עד ששערו, ומה צריך עוד לומר והמלאכה וגו': ואולי שישמיענו הכתוב חיבת בני ישראל בעיני המקום, כי לצד שהביאו ישראל יותר משיעור הצריך, חש ה' לכבוד כל איש שטרחו והביאו ונכנס כל המובא בית ה' במלאכת המשכן, וזה שיעור הכתוב, והמלאכה אשר צוה ה' לעשות במשכן הספיקה להכנס בתוכה כל המלאכה שעשו בני ישראל, הגם שהותר, פירוש שהיה יותר מהצריך הספיק המקבל לקבל יותר משיעורו על ידי נס:

או על זה הדרך והמלאכה שהביאו היתה דים, לא חסר ולא יותר, הגם שהיתה יותר כפי האמת, והוא אומר והותר כי **נעשה נס ולא הותיר:**

(34) שפת אמת ספר שמות - פרשת ויקהל - שנת [תרל"ה]

בפסוק מרבֵּים העם להביא כו' ויצו משה כו' ויכלא העם מהביא. יש להבין מה זה האריכות בתורה בענין זה. ונראה כי ראו הצדיקים והחכמים כי נתפשט ההתנדבות יותר מהראוי. וחששו שלא יהי' עוד ברצון אמת לשם שמים. כי הכל הולך אחר הרצון לש"ש. ואיתא כי יש בכל דבר בחי' רצוא ושוב פי' עפ"י מ"ש בשם הבעש"ט לראות שמכל עבודה יקבל יראה ובושה כי כשגומר כל מעשיו בא לידי גבהות. אבל כשחוזר באמצע לאחוריו בחשבו לפני מי הוא עומד. זה עצמו תיקון המעשה כראוי. ומרע"ה והחכמים שמרו מעשי בני"י שלא להתערב בו פניות כנ"ל:

ובס' אור החיים מדייק לשון הי' דים כו' והותר. דסתרי אהדדי. והוא ז"ל תירץ שע"י שהיתרון הי' בנדיבות בני"י. שילם הקב"ה להם שכרם וכלל היתרון ג"כ במלאכת המשכן ע"ש דברי פח"ח. **ולפי דרכנו פרשנו** כי עי"ז שמנעו עצמם אח"כ מהריבוי כדכתיב ויכלא העם. עי"ז תיקנו זאת היתרון שלא נתקלקל הנדבה ע"י התפשטות כנ"ל. ושמעתי מאא"ז מו"ר ז"ל פי' הפסוק מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב ופי' כי נדיבות הרצון צריך מנעל ושמירה שלא יתפשט הרצון והחשק לדברים אחרים כו'. וזהו פי' המשנה משמיעין על השקלים ועל הכלאים שלא יתערבו רצונות אחרים לרצון הנדבה. וגם פי' כלאים כמו ויכלא העם כו' שהוא בחי' המניעה שיש ג"כ במצות הנדבה כנ"ל וז"ש העשיר לא ירבה כו':

- איפה אתה 'יותר מיד'. לוחץ חזק מדי, משפיע יותר מדי?
- מה יש שם?
- ממה עליך 'להכלא' כדי לדייק את האיזור הזה?